herpy

AGAMY

Black-soil Bearded Dragon

Pogona henrylawsoni

Pogona henrylawsoni to najmniejsza z agam brodatych: niska, krępa agama osiągająca najwyżej ok. 30 cm, pochodząca z bezdrzewnych równin czarnych gleb gliniastych w środkowym Queenslandzie, ze słabo zaznaczoną brodą i krótką, tępo zakończoną głową. Jest aktywna w dzień, spokojna i zadowala się znacznie mniejszą przestrzenią niż *Pogona vitticeps*, ale ma takie same potrzeby w zakresie ciepła, silnego UVB i podłoża, w którym można kopać. Żyje 10-15 lat.

Rodzina: Agamidae Dawna nazwa: *Pogona brevis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-30 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Półpustynia i sawanna**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**90 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-29 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-45 °C**
Temperatura w nocy	**13-24 °C**
Wilgotność	**30-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i rośliny**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**12-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**5-19 jaj**
Zniesienia w roku	**2**
Inkubacja	**58-64 dni** przy 29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Pogona henrylawsoni to mała, krępa agama brodata z krótkim, tępym pyskiem, krótkimi tylnymi kończynami i krótkim ogonem. Głowa i tułów mierzą do 15 cm, a ogon jest nieco krótszy, więc zwierzę osiąga łącznie najwyżej ok. 30 cm. Jest więc wyraźnie mniejsza niż *Pogona vitticeps*.

Broda jest słabo rozwinięta i brakuje na niej wydłużonych kolców na gardle, które mają większe agamy brodate. Największe kolce znajdują się z tyłu szczęki, na barkach oraz w 1-4 rzędach wzdłuż boków. Kolor podstawowy jest blado oliwkowy, brązowy, piaskowy lub żółtawy, z dwoma rzędami jasnych plam między karkiem a udami. Niektóre dorosłe osobniki są niemal pozbawione rysunku. Zwierzę grożąc, szeroko otwiera pysk.

Taksonomia była zagmatwana. Gatunek trafił do Europy na początku lat 80., ale opisano go dopiero w 1985 roku. W 1994 roku opisano go ponownie jako *Pogona brevis*, ponieważ okaz typowy błędnie uznano za zaginiony, a w hobby długo funkcjonował pod nazwą "rankini", która nigdy nie stała się ważna. *P. henrylawsoni* jest dziś nazwą ważną. Epitet gatunkowy upamiętnia australijskiego pisarza Henry'ego Lawsona (1867-1922).

Gatunek może krzyżować się z *P. vitticeps* i *Pogona nullarbor*, a mieszańce są dostępne w handlu. Zwierzęta poza Australią pochodzą od niewielu osobników wywiezionych w latach 80., a mała pula genowa powoduje problemy, m.in. zniekształcenia kręgosłupa. Niniejszy poradnik dotyczy czystych zwierząt.

Zwierzę jest spokojne i ciekawskie, często trzymane zamiast *P. vitticeps* tam, gdzie brakuje miejsca na większy gatunek.

Występowanie i środowisko

Pogona henrylawsoni występuje wyłącznie w środkowym Queenslandzie w Australii. Zasięg rozciąga się od okolic Croydon na północy po Augathella na południu. Miejsce typowe leży 118 km na zachód od Richmond.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Pogona henrylawsoni żyje na bezdrzewnych równinach czarnych gleb gliniastych, poprzecinanych szczelinami z wysychania i porośniętych trawami z rodzaju *Astrebla*. Nie ma tu drzew ani wysokich gałęzi, więc zwierzę wygrzewa się na niskim terenie, kamieniach i grudach ziemi. W razie zagrożenia ucieka do kryjówki. Przyparte do muru grozi otwartym pyskiem, a w końcu gryzie.

Zwierzę żyje na ziemi i szuka schronienia w szczelinach gruntu i norach. Kolce na ciele pomagają mu zaklinować się w szczelinie, tak że drapieżnik nie może go wyciągnąć. Życie w naturze jest słabo poznane. Dwa inne gady związane z tymi równinami, *Varanus spenceri* i *Pseudechis colletti*, są znanymi drapieżnikami.

Zimą zwierzę się chowa i przez kilka miesięcy pozostaje nieaktywne. Jest aktywne w dzień i zjada owady oraz części roślin.

Hodowla

TERRARIUM

Pojedynczy dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 45 × 45 cm, a dodatkowa przestrzeń zostanie wykorzystana. Mała grupa, np. samiec z jedną lub kilkoma samicami, wymaga co najmniej 120 × 60 × 60 cm. Terrarium musi mieć dobrą wentylację i pokrywę lub siatkę.

P. henrylawsoni żyje na ziemi i bardziej potrzebuje powierzchni dna niż wysokości. Urządź płaskie miejsce do wygrzewania z kamienia lub drewna pod lampami, co najmniej dwie kryjówki (jedną w ciepłym i jedną w chłodnym końcu) oraz stabilne stosy łupka lub płaskich kamieni, półki i kilka niskich gałęzi, żeby było po czym się wspinać.

W podłożu powinno dać się kopać: co najmniej 5 cm, najlepiej więcej, drobnego piasku zmieszanego z czystą ziemią (np. 60 % piasku i 40 % ziemi). Twarde podłoże, jak płytki czy ręcznik papierowy, jest alternatywą dla młodych i chorych zwierząt. Piasek wapienny, piasek witaminizowany, kruszone łupiny orzechów oraz kora czy wióry drzewne nie nadają się, bo mogą powodować zaparcia. Usuwaj odchody codziennie, a całe podłoże wymieniaj co 3-4 miesiące.

Gatunek lepiej znosi współlokatorów niż *P. vitticeps*. Dwa samce nigdy nie mogą przebywać razem, ale samiec z samicami lub grupa samic mogą się sprawdzić w odpowiednio dużym terrarium. Jedno zwierzę na terrarium jest dla niego równie dobre. Dorosłe i młode osobniki zawsze trzymaj osobno.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 38-45 °C, mierzoną termometrem na podczerwień na kamieniu. Chłodny koniec powinien mieć 24-29 °C. Użyj halogenowej żarówki punktowej nad płaskim kamieniem lub kawałkiem drewna; halogen najlepiej naśladuje ciepło słońca. Promienniki ceramiczne oraz czerwone lub niebieskie żarówki są gorszym wyborem.

Na noc wyłącza się całe ogrzewanie i światło, a temperatura może spaść nawet do 13 °C bez dodatkowego grzania. Jeśli w dzień jest za chłodno, zwierzę może przejść w stan spoczynku lub zachorować. Stosuj termostat jako zabezpieczenie przed przegrzaniem.

Ciemne ubarwienie, ospałość i chowanie się wskazują, że zwierzęciu jest za zimno, a stale otwarty pysk na miejscu do wygrzewania, że jest mu za gorąco.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić średnio 30-50 %, mierzona na środku terrarium cyfrowym higrometrem. Krótkie wahania w górę lub w dół są niegroźne. Zastałe powietrze i mokre podłoże prowadzą do chorób, dlatego terrarium musi być dobrze wentylowane.

Zraszaj obficie wodą wieczorem, żeby wilgotność wzrosła w nocy, i lekko rano, żeby pojawiła się rosa, którą zwierzę może pić. Dodatkowo postaw płaską miskę ze świeżą wodą. Lekko wilgotna kryjówka w chłodnym końcu pomaga przy linieniu.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

P. henrylawsoni jest aktywna w dzień i potrzebuje dużo jasnego, białego światła oraz silnego UVB. Użyj świetlówki T5 HO 10-12 % UVB w odbijającej oprawie po tej samej stronie co lampa grzewcza. Nad siatką miejsce do wygrzewania powinno być ok. 23-30 cm pod świetlówką, wewnątrz terrarium ok. 35-40 cm. Gatunek, podobnie jak *P. vitticeps*, należy do strefy Fergusona 3, a miernik UV to najpewniejszy sposób, by dobrać właściwe ustawienie. Szkło i plastik między świetlówką a zwierzęciem blokują UVB.

Dodatkowa lampa światła dziennego (ok. 6.500 K) rozjaśnia terrarium. Światło włączone jest przez 13 godzin dziennie latem i 11 godzin zimą, a w nocy całkowicie wyłączone. Niedobór UVB i wapnia powoduje metaboliczną chorobę kości, jedną z najczęstszych chorób u tego gatunku.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

P. henrylawsoni jest wszystkożerna i zjada głównie owady oraz zielone liście.

- Świeżo wyklute (poniżej 3 miesięcy): owady 2-3 razy dziennie i zielenina codziennie.
- Młode (3-7 miesięcy): owady dwa razy dziennie i zielenina codziennie.
- Podrostki (7-12 miesięcy): owady i zielenina codziennie.
- Dorosłe (powyżej 12 miesięcy): owady 3-5 razy w tygodniu i zielenina codziennie.

Dobre owady karmowe to karaczany argentyńskie i inne karaczany, świerszcze, larwy muchy czarnej (BSF), jedwabniki i larwy zawisaka tytoniowego; mączniki podawaj oszczędnie. Owady nie mogą być większe niż odstęp między oczami zwierzęcia. Zielenina to np. rukola, pak choi, jarmuż, liście gorczycy, mniszek, rzeżucha wodna, endywia, liście opuncji i sałata rzymska, pokrojone w drobne paski. Owoce to rzadki przysmak.

Lekko obsypuj owady wapnem; nic się nie stanie, jeśli raz to pominiesz. Karm owady dobrą paszą przez co najmniej dobę przed podaniem.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

P. henrylawsoni jest spokojna i znosi ostrożne branie na rękę, ale nie lubi być przytrzymywana ani obracana na plecy i wierzga, gdy to się dzieje. Pozwól nowemu zwierzęciu przez kilka tygodni przyzwyczaić się do terrarium, zanim weźmiesz je na rękę, i zawsze podtrzymuj całe ciało.

W razie zagrożenia zwierzę najpierw szuka kryjówki. Jeśli nie może uciec, grozi otwartym pyskiem, a w końcu gryzie. Gatunek posługuje się tą samą mową ciała co inne agamy brodate, np. kiwaniem głową i machaniem łapą.

Samce nie tolerują się nawzajem. Samiec może przebywać z jedną lub kilkoma samicami, ale samice stresuje samiec, który ciągle chce kopulować, więc obserwuj je i rozdziel zwierzęta, jeśli któraś samica traci na wadze lub ciągle się chowa.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany dla *P. henrylawsoni*; wartość w ramce (1-2 lata) zapożyczono od *Pogona vitticeps*. Samce mają szerszą nasadę ogona i wyraźniejsze pory udowe niż samice. Do rozrodu używaj tylko w pełni wyrośniętych, zdrowych zwierząt i zapewnij samicy dużo wapnia.

GODY I KOPULACJA

Okres godowy w naturze nie jest udokumentowany. Podobnie jak u innych agam brodatych, chłodny okres spoczynku zimą służy pobudzeniu zwierząt do rozrodu; stosuje się go tylko u zdrowych, dobrze odżywionych osobników, a jego długość i temperatura nie są znane dla tego gatunku.

Samiec może przebywać z samicami przez cały rok albo samicę można dosadzić do samca na krótszy czas. W sezonie rozrodczym samica potrzebuje dodatkowego pokarmu i wapnia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Wielkość zniesienia nie jest udokumentowana dla *P. henrylawsoni*. Wartości w ramce zapożyczono od blisko spokrewnionej, nieco większej *Pogona minor*, która składa 5-19 jaj, średnio około 8, i co najmniej dwa zniesienia w sezonie. *P. vitticeps* składa ich znacznie więcej. Zapewnij samicy pojemnik do składania jaj z grubą warstwą wilgotnego piasku z ziemią, w której może wykopać dołek.

Samica, która nie znajdzie odpowiedniego miejsca do złożenia jaj, może je zatrzymać. To stan nagły wymagający weterynarza.

INKUBACJA

W 29 °C jaja wykluwają się po 58-64 dniach, a w 25 °C po 100-109 dniach. Również te wartości zapożyczono od *Pogona minor*. Umieść jaja w wilgotnym wermikulicie w inkubatorze i nie obracaj ich. U *P. vitticeps* bardzo wysokie temperatury mogą zmieniać płeć, więc utrzymuj stabilną temperaturę.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są samodzielne od wyklucia. Trzymaj je na twardym podłożu, np. ręczniku papierowym, dopóki nie zaczną pewnie jeść, i zapewnij im takie samo światło i ciepło jak dorosłym, z UVB i wapnem na owadach. Podawaj małe owady kilka razy dziennie i zieleninę codziennie.

Młode mogą odgryzać sobie nawzajem palce i ogony, dlatego trzeba je sortować według wielkości.

Zdrowie i częste błędy

Większość chorób wynika z błędów w hodowli. Najczęstsze z nich to:

- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. To jedna z najczęstszych chorób u tego gatunku.
- Zniekształcony kręgosłup, związany z małą pulą genową w niewoli.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości pokarmu i zbyt małym ruchu.
- Zaparcia przy zbyt niskiej temperaturze i odwodnieniu.
- Pasożyty jelitowe i roztocza.
- Jaja, które nie zostają złożone.

Chłodny okres spoczynku stosuj tylko u zdrowych zwierząt, a u nowego zwierzęcia warto zbadać próbkę kału na obecność pasożytów. Jeśli zwierzę przestaje jeść, traci na wadze, ma otwarty pysk, choć nie jest mu gorąco, albo opuchnięte kończyny, musi trafić do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/agamy/pogona-henrylawsoni